

ЗАВДАННЯ ТА ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОБОТИ ОБОРОННОЇ ГАЛУЗІ В УКРАЇНІ

ASSIGNMENT AND FUNCTIONS OF MISCELLANEOUS SELF-SUPPORTING ORGANIZATIONS FOR THE SECURITY OF DEFENSE WORK IN UKRAINE

Білий Б.В., здобувач

Науково-дослідного інституту публічного права

У статті визначено завдання органів місцевого самоврядування щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні як визначені законодавством напрямки діяльності, що реалізуються системою відповідних повноважень в тісній взаємодії з державними структурами, забезпечуючи злагодженість дій на місцевому рівні в контексті загальнонаціональної оборонної політики. Виділено завдання органів місцевого самоврядування щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні: 1) організація мобілізаційної підготовки та мобілізації; 2) забезпечення національного спротиву; 3) контроль за використанням ресурсів для потреб оборони; 4) підготовка громадян до військової служби; 5) підтримка та забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань; 6) участь у прикордонній обороні; 7) інформування та залучення громадськості у сфері оборонної галузі; 8) організація співпраці з правоохоронними органами та військовим командуванням. Сформовано функції органів місцевого самоврядування щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні: – нормотворча функція (створення нормативно-правової бази та прийняття управлінських рішень, що сприяє ефективній оборонній політиці на територіальному рівні); – функція мобілізаційної готовності (органи місцевого самоврядування мають забезпечувати підготовку та реалізацію заходів, пов'язаних із мобілізацією людських та матеріальних ресурсів, що передбачає створення резервів, проведення навчань та підготовки населення до можливих кризових ситуацій, організацію роботи з військоматами та іншими державними органами); – функція підтримки оборонних спроможностей на своїх територіях (органи місцевого самоврядування повинні сприяти організації підрозділів територіальної оборони, виділяти фінансування на їх матеріально-технічне забезпечення, а також забезпечувати інфраструктуру, необхідну для розміщення таких підрозділів); – функція соціально-економічного забезпечення оборонної галузі (місцеве самоврядування має сприяти розвитку місцевої економіки з метою підтримки оборонної галузі, що включає стимулювання місцевих підприємств, які беруть участь у виробництві оборонної продукції, створення сприятливих умов для роботи таких підприємств, а також виділення земельних ділянок та ресурсів для будівництва та розширення оборонної інфраструктури); – безпекова функція (органи місцевого самоврядування повинні забезпечувати громадський порядок під час надзвичайних ситуацій, військових конфліктів або терористичних загроз); – інформаційна функція (органи місцевого самоврядування інформують громадян про мобілізаційні та оборонні заходи, правила поведінки в умовах війни або надзвичайного стану, а також проводять навчальні кампанії з цивільної оборони); – координаційна функція (органи місцевого самоврядування забезпечують ефективну взаємодію між місцевими органами виконавчої влади, військовими підрозділами та громадськими організаціями для єдиної оборонної стратегії); – функція захисту інфраструктури (органи місцевого самоврядування мають забезпечувати охорону критичних об'єктів (енергетики, транспорту, водопостачання, зв'язку тощо) та їх безперебійну роботу на місцевому рівні в умовах надзвичайних ситуацій).

Ключові слова: адміністративне право, децентралізація, захист держави, взаємодія, виконавчі органи, національна безпека, оборонна робота, органи місцевого самоврядування, повноваження, територіальна оборона, військове управління.

The article defines the tasks of local self-government bodies to ensure the work of the defense industry in Ukraine as areas of activity defined by legislation, which are implemented by the system of relevant powers in close cooperation with state structures, ensuring the coherence of actions at the local level in the context of national defense policy. The tasks of local self-government bodies regarding ensuring the work of the defense industry in Ukraine are highlighted: 1) organization of mobilization training and mobilization; 2) ensuring national resistance; 3) control over the use of resources for defense needs; 4) preparation of citizens for military service; 5) support and provision of the Armed Forces of Ukraine and other military formations; 6) participation in border defense; 7) informing and engaging the public in the defense sector; 8) organization of cooperation with law enforcement agencies and military command. The functions of local self-government bodies to ensure the operation of the defense industry in Ukraine have been formed: – rule-making function (creation of a legal framework and management decision-making, which contributes to effective defense policy at the territorial level); – the function of mobilization readiness (local self-government bodies must ensure the preparation and implementation of measures related to the mobilization of human and material resources, which involves the creation of reserves, conducting exercises and preparing the population for possible crisis situations, organizing work with military committees and other state bodies); – the function of supporting defense capabilities in their territories (local self-government bodies must promote the organization of territorial defense units, allocate funding for their material and technical support, as well as provide the infrastructure necessary for the placement of such units); – the function of socio-economic support of the defense industry (local self-government should promote the development of the local economy in order to support the defense industry, which includes the stimulation of local enterprises involved in the production of defense products, the creation of favorable conditions for the work of such enterprises, as well as the allocation of land plots and resources for the construction and expansion of defense infrastructure); – security function (local self-government bodies must ensure public order during emergency situations, military conflicts or terrorist threats); – informational function (local self-government bodies inform citizens about mobilization and defense measures, rules of conduct in war or state of emergency, and conduct training campaigns on civil defense); – coordination function (local self-government bodies ensure effective interaction between local executive bodies, military units and public organizations for a unified defense strategy); – the function of infrastructure protection (local self-government bodies must ensure the protection of critical facilities (energy, transport, water supply, communication, etc.) and their smooth operation at the local level in emergency situations).

Key words: administrative law, decentralization, defense of the state, interaction, executive bodies, national security, defense work, local self-government bodies, powers, territorial defense, military administration.

Актуальність теми. Ефективна оборонна робота вимагає тісної координації між місцевими органами влади та центральними державними структурами. На практиці це часто стикається з проблемами через нечіткість розподілу повноважень, відсутність належної комунікації та правових колізій, що, в свою чергу, призводить до затримок у прийнятті рішень та реалізації оборонних заходів на місцевому рівні.

Окрім цього, в умовах децентралізації виникають питання щодо розподілу відповідальності за фінансування та матеріальне забезпечення оборонної інфраструктури. Місцеві громади нерідко залишаються з недостатніми ресурсами, що обмежує їхню можливість реагувати на реальні загрози, особливо у прикордонних та східних регіонах.

Огляд останніх досліджень. В сучасних реаліях багато науковців вивчають роль місцевого самоврядування у кон-

тексті зміцнення національної обороноздатності, зокрема: В. Авер'янов, О. Бандурка, Ю. Битяк, Н. Біла-Савченко, Л. Васильченко, В. Воронкова, В. Гаращук, В. Гончарук, В. Зуй, С. Ківалов, І. Коліушко, М. Кравчук, В. Куйбіда, І. Пастух, А. Пухтецька, В. Селезньов, А. Селіванов, Ю. Шемшученко, В. Шкарупа, В. Тимошук та інші.

Однак, проблеми практичних аспектів діяльності органів місцевого самоврядування в умовах новітніх викликів зумовлюють необхідність виявлення та формування більш ефективних правових засад органів місцевого самоврядування в системі суб'єктів забезпечення роботи оборонної галузі.

Мета статті полягає у тому, щоб на основі правових засад та виявлення проблемних аспектів у взаємодії місцевих органів із державними структурами, сформулювати завдання та функції органів місцевого самоврядування щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні.

Виклад основних положень. Завдання органів місцевого самоврядування щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні безпосередньо впливають із повноважень, які виділені у відповідному законодавстві, зокрема:

– стаття 15 Закону України «Про оборону України» від 6 грудня 1991 року № 1932-ХІІ визначає діяльність органів місцевого самоврядування у сфері оборони, зокрема, виконавчі органи сільських, селищних, міських рад у галузі оборонної роботи забезпечують: підготовку громадян до військової служби, а також загальне військове навчання у воєнний час; приписку громадян до призовних дільниць, військової обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів; призов громадян на строкову військову службу; направлення громадян на навчальні (або перевірочні) і спеціальні збори; організацію та участь у здійсненні на відповідній території заходів, пов'язаних з мобілізаційною підготовкою, територіальною обороною та цивільним захистом; бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час; проведення мобілізації людських, транспортних та інших ресурсів в особливий період; здійснення контролю за використанням і охороною наданих у встановленому порядку для потреб оборони земельних, водних та інших природних ресурсів згідно із законодавством; вирішення згідно із законодавством питань, пов'язаних з наданням частинам, установам, навчальним закладам Збройних Сил України та іншим військовим формуванням, утвореним відповідно до законів України, та правоохоронним органам службових приміщень і житлової площі, інших об'єктів, здійсненням контролю за їх використанням, наданням комунально-побутових та інших послуг; організацію виробництва і поставки військам підприємствами та організаціями, що належать до комунальної власності, замовленої продукції, енергетичних та інших ресурсів; сприяння у підтриманні відповідного режиму в прикордонній смузі та у контрольованих прикордонних районах; проведення заходів щодо військово-патріотичного виховання громадян України; здійснення інших повноважень у галузі оборонної роботи, передбачених законами [1];

– згідно статті 8 Закону України «Про національну безпеку України» місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування в межах повноважень, визначених Конституцією і законами України: 1) заслуховують, за потреби, доповіді посадових осіб правоохоронних органів, що знаходяться на відповідній території, про виконання вимог законодавства щодо забезпечення громадської безпеки та правопорядку; 2) контролюють стан допризовної підготовки і відбору громадян на військову службу, правового і соціального захисту громадян, які мають бути призвані на військову службу, перебувають на військовій службі, звільнених у запас чи відставку, учасників бойових дій та членів їх сімей; 3) взаємодіють з органами військового управління під час планування та проведення (в

умовах присутності цивільного населення) потенційно небезпечних заходів за участю особового складу Збройних Сил України, інших утворених відповідно до законів України військових формувань та правоохоронних органів з використанням озброєння і військової техніки з метою запобігання і недопущення надзвичайних ситуацій, а також ліквідації їх наслідків; 4) інформують громадян, зокрема через медіа, про свою діяльність у виконанні завдань, пов'язаних із забезпеченням національної безпеки і оборони [2];

– стаття 36 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначає повноваження в галузі оборонної роботи, зокрема, до відання виконавчих органів сільських, селищних, міських рад належать такі делеговані повноваження: 1) забезпечення організації призову громадян на військову службу за призовом осіб офіцерського складу та альтернативну (невійськову) службу, направлення для проходження базової військової служби, підготовки молоді до військової служби; сприяння в організації навчальних (перевірочних) та спеціальних військових зборів; забезпечення доведення до підприємств, установ та організацій незалежно від форми власності, а також населення розпорядження керівника місцевої державної адміністрації (військової, військово-цивільної) або керівника територіального центру комплектування та соціальної підтримки про проведення заходів мобілізації чи виклик військовозобов'язаних та резервістів до територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки; 2) забезпечення на території відповідних населених пунктів ведення персонально-первинного військового обліку призовників, військовозобов'язаних та резервістів, забезпечення бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час; 3) організація та участь у здійсненні заходів, пов'язаних з підготовкою і виконанням завдань територіальної оборони, на відповідній території; 3-1) здійснення під час мобілізації своєчасного оповіщення і забезпечення прибуття громадян, які залучаються до виконання обов'язку щодо мобілізації, транспортних засобів та техніки на збірні пункти та у військові частини у порядку, визначеному Законом України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію», шляхом вжиття відповідних інформаційних та організаційно-технічних заходів; 3-2) забезпечення на території відповідних населених пунктів планування та проведення мобілізаційної підготовки, а також проведення заходів мобілізації та демобілізації після набрання чинності відповідним указом Президента України; 4) вирішення відповідно до законодавства питань, пов'язаних з наданням військовим частинам, установам, навчальним закладам Збройних Сил України службових приміщень і жилої площі, інших об'єктів, комунально-побутових послуг; здійснення контролю за їх використанням, наданням послуг; 5) сприяння організації виробництва і поставкам у війська підприємствами та організаціями, що належать до комунальної власності, замовленої продукції, послуг, енергоресурсів; 6) здійснення заходів щодо створення належних умов для функціонування пунктів пропуску через Державний кордон України; 7) сприяння Державній прикордонній службі України у підтриманні відповідного режиму на державному кордоні; 8) здійснення заходів щодо підготовки населення України до участі в русі національного спротиву; 9) підготовка і подання відповідним районним/обласним радам пропозицій до цільових місцевих програм підготовки територіальної оборони та підготовки населення України до участі в русі національного спротиву та участь в організації їх виконання [3].

Отже, завдання органів місцевого самоврядування щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні – це визначені законодавством напрямки діяльності, що реалізуються системою відповідних повноважень в тісній взаємодії з державними структурами, забезпечуючи злаго-

дженість дій на місцевому рівні в контексті загальнонаціональної оборонної політики.

З огляду на нормативно-правову базу та функціональні обов'язки органів місцевого самоврядування в Україні у сфері оборони, слід виділити наступні завдання органів місцевого самоврядування щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні:

- 1) організація мобілізаційної підготовки та мобілізації;
- 2) забезпечення національного спротиву;
- 3) контроль за використанням ресурсів для потреб оборони;
- 4) підготовка громадян до військової служби;
- 5) підтримка та забезпечення Збройних Сил України та інших військових формувань;
- 6) участь у прикордонній обороні;
- 7) інформування та залучення громадськості у сфері оборонної галузі;
- 8) організація співпраці з правоохоронними органами та військовим командуванням.

Відносно функцій, то саме функції, будучи змістовною характеристикою, виявляються як різноманітні форм розвитку, зокрема й організаційних структур, з чого складається динаміка і виявляється специфіка місцевого самоврядування. Сучасний досвід місцевого самоврядування дало підстави У. Мальцеву для твердження, що функційна основа місцевого самоврядування припускає наявність таких загальних фінансово-економічних основ і принципів, як економічна і фінансова самостійність території, самофінансування і самозабезпечення; співмірність рішень муніципальних органів матеріально-фінансовим можливостям місцевого самоврядування [5]. Вчений також додає функції демократизації, децентралізації, соціально-економічну та інтегративну функції. Функція демократизації передбачає участь громади у вирішенні питань місцевого значення, контроль з боку громади й активні громадські ініціативи. Ця функція передбачає сьогодні насамперед застосування механізмів функційної самостійності і функційної взаємодії. Реалізація принципу функційної самостійності має здійснюватися за допомогою виділення питань місцевого значення, оскільки вони є чітким критерієм функційного розмежування муніципальної сфери діяльності від діяльності державної та одним із найважливіших елементів механізму децентралізації загалом. Поряд із цим реалізація соціально-економічної функції місцевого самоврядування здійснюється за допомогою взаємодії всіх суб'єктів економічних відносин різних галузей і форм власності, включаючи населення певної територіальної громади. Така взаємодія спрямована на ефективне вирішення питань місцевого значення за допомогою комплексного соціально-економічного розвитку території. Тому критерієм ефективності господарської діяльності мають бути господарсько-економічний і соціальний аспекти, що дозволить задовольняти суспільні інтереси за рахунок підтримки приватних ініціатив. Основна причина виділення інтегративної функції полягає в тому, що окремі взаємодії не можуть здійснювати цілеспрямований вплив на суспільні відносини, що складаються на нижньому рівні публічного управління з метою збереження, розвитку й ефективного функціонування місцевого самоврядування загалом. Інститут місцевого самоврядування може бути інтеграційним чинником, здатним задіяти й активувати глибинні механізми саморегулювання територіальної громади. Така обставина вимагає потреби проведення інтеграційних процесів, що дозволяють об'єднувати всіх суб'єктів муніципальних відносин за допомогою формування спільних інтересів і цілей, що забезпечить стійкість і ефективність розвитку й функціонування місцевого самоврядування [5].

Функції органів місцевого самоврядування в адміністративній сфері Ю. Кириченко визначає як основні напрями діяльності представницьких та виконавчих

органів місцевого самоврядування, спрямовані на впорядкування адміністративних правовідносин, що закріплені нормами чинного законодавства різної юридичної сили, втілення яких напряму залежить від завдань та мети участі названих органів як суб'єктів владних повноважень в управлінні еконо-мікою, соціально-культурним будівництвом та адміністративно-політичною діяльністю, шляхом застосування ними делегованих законом повноважень. До функцій органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права, на погляд Ю. Кириченко, варто зарахувати: регулятивно-прогнозуючу, правозабезпечувальну, обліково-оціночну, організаційно-правову, адміністративно-процедурну, координаційну, контрольно-наглядову та охоронну функції [4, с. 63-66].

Функції, як вважає О. Рось, це зумовлені соціальним призначенням представницьких органів місцевого самоврядування в Україні основні напрями або види діяльності рад по здійсненню завдань, визначених Конституцією України, Законом про місцеве самоврядування, іншими законами і нормативними актами. Складність класифікації функцій пов'язана з різноманітністю їх змісту, специфіки кожної з них [6, с. 98-102]. Виходячи з основних властивостей функцій представницьких органів місцевого самоврядування, до яких О. Рось відносить їх загальність, стабільність, мету та їх зв'язок з територіальною громадою. Основні і постійні функції представницьких органів місцевого самоврядування, які виражають волю та інтереси відповідних територіальних громад та забезпечують вирішення питань місцевого значення при оптимальному поєднанні інтересів певної території з загальними державними інтересами. Це – нормотворча, представницька, управлінська, координаційна, інформаційна, планування та бюджетно-фінансова, які здійснюють представницькі інституції. До того ж, відповідно до різних сфер, розрізняють політичні, економічні, соціальні, культурні, екологічні як внутрішні об'єктні функції. Залежно від спрямованості муніципальної діяльності представницьких органів окрім внутрішніх об'єктних функцій розрізняють ще зовнішні об'єктні функції – зовнішньоекономічну, зовнішньосоціальну, зовнішньокультурну, зовнішньоекологічну. Об'єктні функції зосереджуються у сфері діяльності представницьких органів місцевого самоврядування, зокрема, зовнішні функції розкривають роль цих органів у здійсненні регіональної та загальнодержавної політики. Реалізуються функції представницькими органами місцевого самоврядування не лише організаційно-правовими, а й матеріальними та фінансовими засобами [6, с. 98-102].

Л. Гулак класифікує функції органів місцевого самоврядування можна за кількома критеріями. 1. За напрями діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування розрізняють внутрішні, зовнішні та регенеративні функції. Характерним для внутрішніх функцій є те, що предметом нормативно-правового регулювання органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб є лише територіальна громада та територія, на яку поширюється їхня юрисдикція. Такими функціями є координація діяльності усіх підприємств, організацій і об'єднань, громадян при її спрямованості на вирішення питань економічного і соціального розвитку відповідної території; контроль за збереженням та раціональним використанням природних багатств у межах певної території, а також забезпечення дотримання законів, охорони громадського порядку, прав і свобод громадян. Зовнішні функції здійснюються шляхом урегулювання взаємовідносин із органами державної влади, міжнародними організаціями, узгодження місцевих інтересів з регіональними і державними інтересами та потребами. Регенеративна, або самовідновлювальна функція є однією з важливих, оскільки забезпечує процес самовідновлення системи місцевого самоврядування загалом чи її окремих складових зокрема на рівні відповідної адміністративно-територіальної одиниці. 2. За три-

валістю діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування розрізняють постійні та тимчасові функції. Постійними функціями є ті, без яких втрачається сенс самоврядування, наприклад, реалізація гарантованого державою права на створення реальної здатності територіальної громади вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Тимчасові функції характерні для конкретного етапу розвитку держави. Для прикладу, в умовах формування сучасних ринкових відносин діяльність суб'єктів державотворчого процесу скеровується на пошук дієвих структур і механізмів місцевого самоврядування, які забезпечували б збалансованість державних інтересів з територіальними та, відповідно, регулювали б процеси економічного і соціального розвитку. Тому на перший план виступають такі функції, як контроль над галузевими та міжгалузевими монополіями, трансформація форм власності, розподільчі функції тощо.

3. За видом діяльності органів та посадових осіб місцевого самоврядування визначають політичні, економічні, соціальні, екологічні, інформаційні, культурні, побутові, виховні та інші функції. 4. За кваліфікованістю дій керівних осіб чи органу місцевого самоврядування загалом розрізняють висококваліфіковані, середньокваліфіковані та низькокваліфіковані функції. Так, в органах місцевого самоврядування повинні бути задіяні висококваліфіковані працівники, здатні до визначення політичних і стратегічних цілей розвитку території громади, до планування (прогнозування) розвитку місцевого господарства, до розроблення конкретних рішень, організації їх виконання, до високої обґрунтованості, мотивації рішень та контролю за їх реалізацією. Тоді ініціативу при вирішенні більшості питань перехоплюють окремі творчі керівники, так звані практики, тобто ті, хто безпосередньо займається самоврядуванням, хто задіяний в активну практичну роботу місцевих органів влади і бачить її недоліки, прагне раціональних змін системи управління, але хто, як правило, зловживає наділеною владою. Такі дії можна кваліфікувати як середньокваліфіковані функції. І низько-кваліфіковані функції притаманні таким органам місцевого самоврядування, які укомплектовані малограмотним та малоініціативним персоналом [7, с. 246-251].

Таким чином, органи місцевого самоврядування виконують наступні функції щодо забезпечення роботи оборонної галузі в Україні:

- нормотворча функція (створення нормативно-правової бази та прийняття управлінських рішень, що сприяє ефективній оборонній політиці на територіальному рівні);
- функція мобілізаційної готовності (органи місцевого самоврядування мають забезпечувати підготовку та реалізацію заходів, пов'язаних із мобілізацією людських та матеріальних ресурсів, що передбачає створення резервів, проведення навчань та підготовки населення до можливих кризових ситуацій, організацію роботи з військкоматами та іншими державними органами);
- функція підтримки оборонних спроможностей на своїх територіях (органи місцевого самоврядування повинні сприяти організації підрозділів територіальної оборони, виділяти фінансування на їх матеріально-технічне забезпечення, а також забезпечувати інфраструктуру, необхідну для розміщення таких підрозділів);
- функція соціально-економічного забезпечення оборонної галузі (місцеве самоврядування має сприяти розвитку місцевої економіки з метою підтримки оборонної галузі, що включає стимулювання місцевих підприємств, які беруть участь у виробництві оборонної продукції, створення сприятливих умов для роботи таких підприємств, а також виділення земельних ділянок та ресурсів для будівництва та розширення оборонної інфраструктури);
- безпекова функція (органи місцевого самоврядування повинні забезпечувати громадський порядок під час надзвичайних ситуацій, військових конфліктів або терористичних загроз);
- інформаційна функція (органи місцевого самоврядування інформують громадян про мобілізаційні та оборонні заходи, правила поведінки в умовах війни або надзвичайного стану, а також проводять навчальні кампанії з цивільної оборони);
- координаційна функція (органи місцевого самоврядування забезпечують ефективну взаємодію між місцевими органами виконавчої влади, військовими підрозділами та громадськими організаціями для єдиної оборонної стратегії);
- функція захисту інфраструктури (органи місцевого самоврядування мають забезпечувати охорону критичних об'єктів (енергетики, транспорту, водопостачання, зв'язку тощо) та їх безперебійну роботу на місцевому рівні в умовах надзвичайних ситуацій).

ЛІТЕРАТУРА

1. Про оборону України: Закон України від 6 грудня 1991 року № 1932-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 9. Ст. 106.
2. Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018 № 2469-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 31. Ст. 241.
3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 24.
4. Кириченко Ю. М. Проблема сутності та видів функцій органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Юриспруденція. 2018. Вип. 36(1). С. 63-66.
5. Мальцев У. В. Функційні ознаки інституту місцевого самоврядування. *Теорія та практика державного управління і місцевого самоврядування*. 2020. № 1. URL: http://el-zbirn-du.at.ua/2020_1/35.pdf
6. Рось О. Г. Функції як складова інституційної спроможності представницьких органів місцевого самоврядування в Україні. *Молодий вчений*. 2020. № 7(1). С. 98-102.
7. Гулак Л. Юридична природа та специфіка реалізації функцій органів місцевого самоврядування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія : *Юридичні науки*. 2017. № 861. С. 246-251.